

27 Stan wojenny (1981–1983)

WYMAGANIA WYNIKAJĄCE Z PODSTAWY PROGRAMOWEJ

LVIII. Dekada 1981–1989.

Uczeń:

1) wyjaśnia przyczyny i skutki wprowadzenia stanu wojennego oraz formy oporu społecznego (ze szczególnym uwzględnieniem Kopalni Węgla Kamiennego „Wujek”, „Solidarności Walczącej”, bł. ks. Jerzego Popiełuszki).

CZAS ZAJĘĆ

1 godzina lekcyjna

CELE LEKCJI

Uczeń:

ZNA

- daty: 13 XII 1981, 16 XII 1981, IV 1982, VII 1982, X 1982, XII 1982, 1983, 22 VII 1983, 1984
- postacie: Wojciecha Jaruzelskiego, Czesława Kiszczaka, Zbigniewa Bujaka, Kornela Morawieckiego, Ronalda Reagana, Jerzego Popiełuszki, Jana Dobraczyńskiego

ROZUMIE

- pojęcia: stan wojenny, Wojskowa Rada Ocalenia Narodowego (WRON), strajk okupacyjny, pacyfikacja, Tymczasowa Komisja Koordynacyjna (TKK) NSZZ „Solidarność”, Solidarność Walcząca (SW), sankcje gospodarcze, Patriotyczny Ruch Odrodzenia Narodowego (PRON)

POTRAFI

- omówić przyczyny wprowadzenia w Polsce stanu wojennego
- opisać główne ograniczenia narzucone obywatelom PRL w latach 1981–1983
- przedstawić najważniejsze wydarzenia stanu wojennego
- scharakteryzować formy oporu wobec stanu wojennego
- omówić skutki stanu wojennego
- ocenić znaczenie przyznania Pokojowej Nagrody Nobla Lechowi Wałęsie dla kształtowania się sytuacji w kraju oraz poparcia dla „Solidarności” za granicą
- scharakteryzować realia życia i gospodarkę w Polsce w latach 80.

I. WPROWADZENIE

Prosimy uczniów o odpowiedź na pytania:

- › Kiedy i w jakich okolicznościach powstała NSZZ „Solidarność”?
- › Jaki był stosunek komunistów do nowo utworzonego związku?
- › Jakie były symptomy wprowadzenia stanu wojennego?

Mówimy, że stan wojenny został w Polsce wprowadzony 13 grudnia 1981 r. Podajemy uczniom temat oraz cel lekcji (*Dowiem się, jakie konsekwencje dla sytuacji społeczno-politycznej w Polsce miało wprowadzenie stanu wojennego*).

II. ROZWINIĘCIE

Przypominamy, że formalnie stan wojenny został wprowadzony 13 grudnia 1981 r. Prosimy uczniów o przeczytanie tekstu źródłowego (m2, s. 313), a następnie wykonanie polecenia 2 ze strony 313.

Warto na tablicy narysować tabelę; w jej lewej kolumnie uczniowie wpisują przyczyny wprowadzenia stanu wojennego podawane przez komunistów, a w prawej – po przeprowadzeniu burzy mózgów – wspólnie wpisujemy rzeczywiste przyczyny jego wprowadzenia. Nauczyciel koryguje ewentualne błędy uczniów.

Mówimy, że już na początku stanu wojennego gros czołowych działaczy NSZZ „Solidarność” zostało internowanych, a działalność organizacji została zawieszona. Mówimy o ograniczeniach, które władze komunistyczne narzuciły po ogłoszeniu stanu wojennego. Prosimy uczniów o przeczytanie tekstu źródłowego (m4, s. 314) i wykonanie polecenia 2 ze strony 314.

Mówimy o powołaniu Wojskowej Rady Ocalenia Narodowego i jej zadaniach. Następnie dzielimy klasę na cztery grupy i wręczamy uczniom instrukcje. ▶

Grupa I

Jesteście dziennikarzami obserwującymi wydarzenia w Polsce w grudniu 1981 r. Przeczytajcie podrozdział *Protesty społeczne* (s. 315–316), a następnie stwórzcie krótki artykuł prasowy na temat społecznego sprzeciwu wobec stanu wojennego. W swoim tekście uwzględnijcie wydarzenia z kopalni „Wujek” z 16 grudnia 1981 r.

Grupa II

Jesteście dziennikarzami prowadzącymi wywiad z członkami działającej w konspiracji „Solidarności”, którzy opowiadają wam o nastrojach społecznych, konspiracji i demonstracjach w czasie stanu wojennego. Przeczytajcie podrozdział *Konspiracja i demonstracje uliczne* (s. 316–317), a następnie stwórzcie zapis takiej rozmowy.

Grupa III

Przygotowujecie właśnie audycję dla Radia Wolna Europa, w której omawiacie reakcje niektórych państw na wprowadzenie stanu wojennego w Polsce. Przeczytajcie podrozdział *Międzynarodowe wsparcie dla „Solidarności”* (s. 317–318) oraz zapoznajcie się podpisem pod fotografią (m8, s. 318), a następnie stwórzcie treść zapowiedzi lektora do tej audycji.

Grupa IV

Jesteście dziennikarzami jednej z zachodnich agencji prasowych, którzy przygotowują tekst o następstwach stanu wojennego w Polsce. Przeczytajcie podrozdziały *Likwidacja NSZZ Solidarność i zniesienie stanu wojennego* (s. 318) oraz *Gospodarka i realia życia codziennego w latach 80.* (s. 318–320), a następnie przygotujcie notkę prasową.

Po zakończeniu zadania uczniowie prezentują rezultaty swojej pracy na forum klasy. Ewentualne nieścisłości korygujemy.

Następnie omawiamy rolę Kościoła w latach 80., ze szczególnym uwzględnieniem losów ks. Jerzego Popiełuszki. Prosimy klasę o zapoznanie się z treścią opisu fotografii (m11, s. 320), a potem wykonanie zadania 1 ze strony 320.

Omawiamy politykę pozorowanego dialogu. Zwracamy uwagę na powołanie do życia Patriotycznego Ruchu Odrodzenia Narodowego.

III. PODSUMOWANIE

Podkreślamy znaczenie faktu, że wprowadzenie stanu wojennego służyło utrzymaniu władzy komunistów w Polsce. Mimo zastosowania rozmaitych ograniczeń i represji komunistom nie udało się jednak zdławić działalności „Solidarności”.

METODY KONTROLI

Uczniowie wykonują zadania 1 i 2 ze strony 323.